

IZDAVAŠTVO I BIBLIOTEKARSTVO – INTEGRATIVNE KARIKE U EVROPI

PUBLISHING AND LIBRARIANSHIP – INTEGRATIVE LINKS IN EUROPE

Dr. Ismet Ovčina

Direktor NUBBiH/NULBIH Director

Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH/ National
and University Library of Bosnia and Herzegovina,
Zmaja od Bosne 8b, Sarajevo
ismet@nub.ba

Sažetak: *Od svog osnivanja 1945. godine, NUBBiH se aktivno bavi izdavačkom djelatnošću koja je prolazila kroz razne, pa i dramatične faze, obilježene posebnošću vremena i okruženja. NUBBiH ulaže ogromne napore da doprinese izdavaštvu u BiH, jer pored stručne bibliotečke literature, koja je u suštini i njena obaveza (serijske i monografske publikacije, bibliografije, časopis „Bosniaca“), nastoji da objavljuje i publikacije drugačije sadržine, u mjeri u kojoj to dopuštaju raspoloživa finansijska sredstva.*

Ključne riječi: *izdavaštvo, digitalizacija, FUMAGABA, sajmovi knjiga.*

Abstract: *Since its establishment in 1945, NULBIH is actively involved in publishing activity which has gone through different, often dramatic phases, characterized by specificity of time and environment. NULBIH invests immense efforts to contribute to BiH publishing activity, since apart from professional library literature, which is its obligation (serial and monographic publications, bibliographies, Bosniaca Journal), it strives to publish other publications as well according to its available financial resources.*

Keywords: *Publishing, digitization, FUMAGABA, book fairs*

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine je institucija kulture od značaja za Bosnu i Hercegovinu, koja je, uprkos razaranju 1992. godine, uspjela da „preživi“, sačuva svoju značajnu ulogu u društvu i da u 63 godine svoga djelovanja kontinuirano i ozbiljno podržava kulturnu

i akademsku bosanskohercegovačku zajednicu, između ostalog i kroz značajan segment svoga djelovanja – **izdavačku djelatnost**. Od svog osnivanja 1945. godine, NUBBiH se aktivno bavi izdavačkom djelatnošću, koja je prolazila kroz razne, pa i dramatične faze, obilježene posebnošću vremena i okruženja.

Kao članica CENL-a i TEL-a (The European Library), Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, koja čini neophodnu i nezamjenjivu komponentu kulturne, obrazovne i informacijske infrastrukture bosanskohercegovačkog društva, ima odgovornost i obavezu da, u skladu sa mogućnostima, prati evropske trendove i angažira raspoložive potencijale. Neprocjenjiva kulturna baština, sačuvana i sadržana u kolekcijama NUBBiH, bezuvjetno bi trebala biti u cijelosti dostupna na međunarodnoj razini, jer čini prepoznatljivu komponentu evropske kulturne baštine i identiteta.

Od 1. 1. 2008. godine NUBBiH je dio projekta FUMAGABA, kojeg finansira Švicarska agencija za razvoj i saradnju. Naziv projekta predstavlja akronim formiran od prvih slova nacionalnih biblioteka iz zemalja: Former Yugoslav Republic of Macedonia, Ukraine, Moldova, Albania, Georgia, Armenia, Bosnia and Herzegovina i Azerbaijan. Cilj projekta je pružiti pomoć pri integriranju digitaliziranih fondova nacionalnih biblioteka iz ovih evropskih zemalja na The European Library portal.

CENL je osnivač The European Library, a ujedno je i inicijator i organizator značajnih projekata EDL, Europeana, TELplus, DELOS i sl., koje uglavnom finansira Evropska unija. Krajnji cilj ovih projekata je očuvanje i obezbjeđivanje dostupnosti informacija o bibliotečkim fondovima zainteresiranim korisnicima u Evropi i svijetu. Zahvaljujući projektu FUMAGABA, NUBBiH je od 4. juna 2008. godine postala punopravna članica The European Library. Od tog

datuma online katalog NUBBiH je integrisan na TEL-ov portal i postao je dostupan širem krugu korisnika, kako Evrope, tako i svijeta. Koliko su ovaj projekat i sama prisutnost kolekcija NUBBiH na portalu TEL-a značajni možemo zaključiti i na osnovu povećanog broja posjeta web-stranici Biblioteke od juna 2008. godine.

Tehnološka i informatička evolucija, u segmentu koji služi očuvanju i širenju, odnosno dijeljenju ljudskog pamćenja i znanja, nakon višegodišnjih istraživanja, razvijanja i unapređivanja, u značajnoj mjeri dosegla je visoke standarde i ponudila digitalizaciju građe u bibliotekama različitih tipova i drugim sličnim institucijama koje imaju zadaću da očuvaju, ali i ponude na korištenje građu kojom raspolažu, a poznato je koje su prednosti i potrebe toga zahtjeva.

Savremene tehnologije i komunikacijsko-informacijska infrastruktura pružaju bibliotekama i izdavačima mogućnost realizacije ovakvih tendencija na artikuliran, sistematiziran i standardiziran način. Realnost je, međutim, da ova institucija, nakon manje-više poznatih dešavanja u regionu, ima izvjesnih poteškoća koje onemogućavaju njeno normalno funkcioniranje sa pravno-statusnog, a posebno finansijskog aspekta, što za konzekvencu ima oskudno sudjelovanje NUBBiH u evropskim projektima, npr. digitalizacija fondova, organiziranje međunarodnih stručnih savjetovanja i sl., nauštrb prije svega bh. društvu, ali jednako tako i evropskoj akademskoj i kulturnoj zajednici u cjelini.

NUBBiH je, uz podršku Federalnog ministarstva kulture i sporta, napravila početničke korake i, za sada u skromnom obimu, ali u kontinuitetu, radi na selekciji i digitalizaciji starih i rijetkih knjiga, isključivo u okvirima odabranih i odobrenih projekata. U saradnji sa Gazi Husrev-begovom bibliotekom, u digitalnoj formi je pohranjeno oko 300 naslova starih i rijetkih knjiga, a pripremne radnje (odabir i restauracija) izvršene su za dio vrlo vrijedne stare kartografske zbirke. Međutim, jedan vrlo značajan projekat, „Digitalizacija Jevrejske periodike u BiH 1900.–1945.“, koji je počeo 2007. godine, trenutno je zastao zbog nedostatka finansijskih sredstava.

U mjeri u kojoj je to moguće, Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH čini napore za podsticanje izrade i realizacije projekata i pokreće inicijative u svrhu razvoja moderne i savremene

bibliotečko-informacijske mreže, usaglašene sa evropskim standardima. Multikulturalna, multinacionalna, multilingualna, multikonfesionalna Evropa trebala bi, logično, biti ogledalo istoj takvoj Bosni i Hercegovini.

Neosporna je činjenica da se biblioteke osnivaju za dobrobit zajednica korisnika, kako bi podupirale njihovo pravo pristupa informacijama, podacima i idejama i pružile usluge svim građanima, bez obzira na rasu, nacionalnost, religiju, kulturu, političku pripadnost, starosnu dob, spol ili seksualnu orijentaciju – čime čine integrativnu kariku u društvu, posebno u regionu Balkana, koji obiluje svakovrsnim različitostima.

NUBBiH ulaže ogromne napore da doprinese izdavaštvu u BiH, jer pored stručne bibliotečke literature, koja je u suštini i njena obaveza (serijske i monografske publikacije, bibliografije, časopis „Bosniaca“), nastoji da objavljuje i publikacije drugačije sadržine, u mjeri u kojoj to dopuštaju raspoloživa finansijska sredstva. Pored rijetkih benevolentnih sponzorstava i donacija, produkcija NUBBiH, kao i najvećeg broja drugih bh. izdavača, oslanja se, doduše u skromnom i limitiranom procentu, na podršku Federalnog ministarstva kulture i sporta, odnosno Fondacije za izdavaštvo, te Fondacije za bibliotekarstvo, koja je formirana ove godine i od koje svi očekuju mnogo – i biblioteke i izdavači, a sredstva su ipak ograničena.

Bosanskohercegovačko izdavaštvo je u specifičnoj situaciji, posebno nakon uvođenja linearnog PDV-a i na knjige i učila (!), što predstavlja svojevrsan paradoks u socio-ekonomskoj situaciji kakva je u BiH. Ipak, istrajni i snalažljivi izdavači, štampari i knjižari, a posebno biblioteke, nastoje da zadovolje potrebe korisnika svojih usluga i uspijevaju u tome. Zato bi konkretni vid podrške izdavaštvu posredstvom biblioteka u regionu izuzetno doprinio njegovom progresu, o čemu svjedoče i iskustva sa sajmovi knjiga u ovom dijelu Evrope, koji su već postali prepoznatljivi. NUBBiH, u okviru nastupa BH. izdavača na zajedničkom štandu prisustvuje na Beogradskom sajmu knjiga (koncem oktobra), Interliberu u Zagrebu (sredinom novembra), Podgorici (u maju) i Sajmu knjiga u Frankfurtu, dok na Sajmu knjiga u Sarajevu nastupa samostalno i prepoznatljivo, promovišući izdanja u vlastitoj produkciji.

Ilustracije radi, u 2007. godini NUBBiH je, uz podršku Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, otkupila stručnu literaturu za univerzitetske biblioteke u BiH od hrvatskih izdavača u vrijednosti od oko 10.000 eura, a trenutno je u toku aktivnost na nabavci stručne literature (enciklopedijska i leksikografska izdanja) od izdavača iz Srbije.

Saradnja NUBBiH sa nacionalnim / narodnim bibliotekama u regionu, posebno u državama sa prostora bivše SFRJ na ovom polju je uspješna i

plodotvorna. Nadamo se da će ova, kao i drugi vidovi saradnje među bibliotekama biti još razvijeniji.

Naravno, pored nastojanja za odgovornim izvršavanjem obaveza iz ovoga i domena ukupne nadležnosti i uloge, NUBBiH nastoji pokrenuti i druge projekte koji su izuzetno značajni za moderno bibliotekarstvo i zaštitu kulturnog naslijeđa.

NUBBiH kao izdavač na međunarodnim sajmovima knjiga

Frankfurt, 2008. Dr. Ismet Ovčina sa predsjednikom Udruženja izdavača i knjižara BiH Ibrahimom Spahićem i književnikom Mirsadom Bećirbašićem

Podgorica, 2008. Dr. Ismet Ovčina, Branimir Jukić bh. ambasador u Crnoj Gori i Sreten Ugričić direktor NBS